

Nærings- og handelsesdepartementet
Postboks 8014 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 201003478-1/LAL
Vår ref.: 2010/4526 JIV000/459
Dato: 31.01.2011

Høring - Evalueringen av Innovasjon Norge (IN)

Det vises brev fra NHD av 15.09.2010 der NHD anmoder om innspill på evalueringen av Innovasjon Norge foretatt i ECON-rapport R-2010-054. Departementet ber om kommentarer til de anbefalinger og konklusjoner som framkommer i evalueringen, og ber spesielt om kommentarer knyttet til følgende seks punkter:

1. hvordan selskapet oppnår sitt hovedmål og fire delmål, samt vurderinger knyttet til sammensettingen av selskapets tjenester, tilgjengelighet for brukerne og samfunnsøkonomiske effekter av selskapets virksomhet
2. rapportens omtale av målstrukturens kobling til virkemidlene, samt evaluators forslag om å gjøre delmålet om næringsutvikling basert på regionale forutsetninger til en gjennomgående føring og ikke som et eget delmål. I tillegg ber vi om kommentarer på evaluators vurderinger og anbefalinger knyttet til økt innovasjonsgrad i de prosjekter som selskapet støtter.
3. rapportens vurderinger knyttet til effekten av sammenslåingen av de tidligere organisasjonene, og spesielt evaluators betraktninger knyttet til selskapets internasjonaliserings- og profileringsarbeid.
4. grenseflater og samarbeid med andre aktører, jf. rapportens vurderinger.
5. at evalueringen ikke har avdekket behov for å endre dagens organisasjonsstruktur i selskapet. Departementet ber om eventuelle merknader til denne vurderingen og konklusjonen.
6. rapportens vurderinger om videre utvikling av selskapet.

Kort om vår referanseramme for kommentarer

Innovasjon Norge er rettet mot utvikling og innovasjon i næringslivet. Kontakten Universitetet i Tromsø (UiT) har med selskapet, skjer derfor i første rekke:

- ved at representanter fra UiT og fra Innovasjon Norge deltar på felles arenaer som har regional utvikling, næringsutvikling og innovasjon i næringslivet som formål (VRI-programmet, rullering av regionale utviklingsprogram, etc.)
- når våre forskere i egenskap av nyetablere eller etablerte næringsaktører, kommer i et ordinært kundeforhold til Innovasjon Norge i forbindelse med kommersialisering av forskningsresultater (inkubatorstipend, midler til bedriftsutvikling, etc.)
- ved at representanter fra UiT deltar i konsortium og klynger som tar i bruk virkemiddelordninger som selskapet forvalter (IFU/OFU, Arenaprogrammet, etc.) og som har utvikling og innovasjon i næringslivet som formål.

UiTs samhandling med Innovasjon Norge har tiltatt i de siste 10 – 15 årene. Dels som følge av at UiT – på linje med andre i UoH-sektoren – har møtt økte forventninger fra næringsliv samt statlige og regionale myndigheter om å spille en mer aktiv rolle i regional næringsutvikling, bl.a. ved å tilpasse utdanningstilbud til behov i næringslivet.

En annen årsak til økt samhandling mellom UiT og offentlige virkemiddelaktører som f.eks. Innovasjon Norge, er framveksten av virkemidler som knytter forskning og høyere utdanning mer direkte til regionalpolitikk og innovasjons- og næringspolitikk. Blant slike virkemidler nevnes opprettelsen av Arenaprogrammet i 2002, Norges forskningsråds igangsetting av VRI (Virkemidler for regional innovasjon) i 2008 og innføringen av regionale forskningsfond fra og med 2010. Samlet har forventninger og virkemidler derfor ført til at representanter fra UiT og fra bl.a. Innovasjon Norge møtes hyppigere og på flere arenaer enn tidligere.

En annen form for indirekte kontakt mellom UiT og Innovasjon Norge bør også nevnes. UiT samhandler i dag med flere av SIVAs innovasjonsselskaper representert ved næringshager, kunnskapspark og forskningsparker, i første rekke geografisk avgrenset til de tre nordnorske fylkene. Blant disse innovasjonsselskapene samhandler UiT bl.a. med Norinnova AS¹ der UiTs egen instituttsektor, NORUT², har aksjemajoritet, og der UiT i tillegg har en representant i Norinnovas styre. Samhandlingen mellom UiT og Norinnova er knyttet til universitetets behov for en operativ partner i forbindelse med kommersialisering av forskningsresultater, bl.a. ved at forskere arbeider med kommersialisering med utgangspunkt i Norinnovas inkubator. Disse forskerne er igjen ofte avhengig inkubatorstipend som forvaltes av Innovasjon Norge.

Norinnova er også en sentral partner, når det gjelder å skaffe egnede fasiliteter som deler av våre forskningsmiljø har behov for og som har betydning for næringsutvikling. For eksempel er Marbank³ en av leietakerne i Forskningsparken i Tromsø som forvaltes av Norinnova, og Marbank er igjen en viktig fasilitet for flere bioteknologiske bedrifter i regionen samt for MabCent⁴ som er en av SFI'ene (Senter for forskningsdrevet innovasjon) tilknyttet Universitetet i Tromsø. I MabCent deltar også bedrifter fra bioteknologisk næringsliv.

Som det framgår ovenfor, har UiTs samhandlingsflate mot Innovasjon Norge økt over tid, mer er avgrenset til rollen som en relevant samhandlingspartner i regional utvikling, næringsutvikling og innovasjon, og ikke som en direkte bruker av Innovasjon Norges virkemidler. Ettersom kunnskap er strategisk viktig for innovasjon og utvikling i næringslivet, ser vi det som naturlig at relasjonene mellom UoH-sektor og selskapet utvikles i tida framover.

Kommentarer til evalueringen

Punkt 1. Mål, delmål, tjenester, tilgjengelighet og samf.økon. effekter.

UiT oppfatter Innovasjon Norge, sammen med SIVA og Norges Forskningsråd, å være de viktigste offentlige virkemiddelaktørene i Norge. I loven om Innovasjon Norge framgår det at selskapets mål er å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering.

Dette formålet er nedfelt i fire delmål:

- bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet
- bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet
- styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt
- bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

¹ <http://www.norinnova.no/>

² <http://www.norut.no/>

³ http://www.aksjonsprogrammet.no/U_sider/Marbank/marbank.htm

⁴ <http://www0.nfh.uit.no/mabcent>

Med bakgrunn i funnene i evalueringen støtter UiT evaluators syn om at det er behov for å tydeliggjøre sammenhengen mellom selskapets mål og virkemidler/tjenester, og at myndighetenes styring av Innovasjon Norge i større grad må dreies fra detaljstyring og over til rammestyring. Vi forutsetter imidlertid at økt rammestyring og en reduksjon av virkemidler slik evaluator foreslår, ikke skaper uklarhet i arbeidsdelingen mellom Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd. Etter en eventuell endring bør det kunne gå klart fram hvem av disse aktørene og hvilke virkemidler som kan anvendes overfor hvilke brukere og prosjekter.

Når det gjelder tilgjengelighet opplever vi at selskapets representanter er synlige og tilgjengelige, både overfor aktører i næringslivet og overfor potensielle samarbeidspartnere i regional utvikling som f.eks. UoH-sektor. På den andre siden synes dette å variere mellom selskapets regionale kontorer. Det samme gjelder også viljen til samhandling. Noen fylkeskontorer deltar gjerne i en dialog med UoH-sektoren om mulig samhandling for næringsutvikling, mens andre fylkeskontorer er restriktive og begrunner det gjerne med at man vil unngå habilitetsproblematikk i tilfelle samhandlingen skulle utløse søknader overfor Innovasjon Norge. I den grad det ønskes at selskapet skal være proaktiv, og ikke en reaktiv aktør i regional utvikling og innovasjon, bidrar slik atferd til å skape usikkerhet om selskapets profil. UiT håper derfor at evt. endringer av Innovasjon Norge fører til at regionkontorene får en mer entydig proaktiv profil.

I denne sammenhengen kan det også nevnes at det synes å være nokså stor variasjon i saksbehandlingstid overfor næringslivet og nyetablerere ved ulike regionkontorer. Blant annet har våre samarbeidspartnere blant innovasjonsselskapene, erfart at søknad om inkubatorstipend kan variere mellom regionkontorene med alt fra en til ni måneder.

Punkt 2. Målstrukturens kobling til virkemidlene, regionale forutsetninger og innovasjonsgrad.

Evaluator tar til orde for å redusere selskapets geografiske føringer til fordel for økt fokus på innovasjonshøyde. Videre at en større andel av selskapets virkemidler bør støtte prosjekter med innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå, og gjøres tilgjengelig for bedrifter i sentrale strøk. Evaluator mener videre at hvis man ønsker at det skal tas geografiske hensyn, så kan disse ivaretas ved å dele opp midlene slik at ulike regioner mottar ulike ressursandeler av midlene innenfor de ulike virkemidlene. Slike geografiske hensyn vil riktignok føre til lavere innovasjonshøyde i slike prosjekter, og må iht. evaluator balanseres mot hensynet om at det fortsatt skal være et minimumskrav til innovasjonsinnhold i de prosjekter som Innovasjon Norge skal støtte. Etter evaluators vurdering er næringsutvikling basert på regionale forutsetninger vel så mye et gjennomgående hensyn og ikke som et eget delmål. Evaluator anbefaler derfor at dette delmålet tas ut av målhierarkiet.

Evaluators tilrådninger kan ha positive konsekvenser for å styrke innovasjonshøyden og trigge innovasjon på et nasjonalt og internasjonalt nivå. På den andre siden kan fjerning av nevnte delmål samt en vridning av virkemidler i retning av sentrale geografiske områder og prosjekter med stor innovasjonshøyde, føre til at kravet om gjennomgående hensyn til regionale forutsetninger, kommer i skyggen. Mindre bedrifter, bedrifter utenfor de store befolkningstygdepunktene og bedrifter som er i ferd med å ta sine første trinn opp innovasjonsstigen til et høyere innovasjonsnivå, kan fort bli tapere. Det kan i sin tur bidra til at nyskaping og tilveksten til eksisterende næringsliv i regionene og i Norge forringes.

Pkt. 3 - Effekten av sammenslåing mellom de tidligere organisasjonene

Innovasjon Norge ble etablert i 2004 som en fusjon mellom Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND), Norges Eksportråd, Statens Veiledningskontor for oppfinnere (SVO) og Norges Turistråd. UiT sitter ikke inne med erfaringer som tilsier at fusjonen har hatt gunstige eller mindre gunstige utslag for brukerne.

Pkt. 4, 5 og 6 - Grenseflater og samarbeid med andre aktører, dagens organisasjonsstruktur og rapportens vurderinger av selskapets videre utvikling

UiT oppfatter Innovasjon Norge som en klar bedrifts- og næringslivsrettet virkemiddelaktør. Når det gjelder selskapets grenseflate, har økte kunnskaper om interaktiv innovasjon, bedriftsklynger og regionale innovasjonssystemer bidratt til at offentlige FoU-miljø, og herunder deler av UoH-sektoren, er blitt mer relevant som samhandlingspartner for selskapet. I den grad dette er en bevisst strategi i Innovasjon Norge – noe som ikke alltid synes å være like entydig, jfr. punkt 1 ovenfor – støtter UiT denne. Samtidig er det viktig at selskapet fortsatt ser innovasjon og utvikling i næringslivet som sin primærøppgave, og at arbeidsdelingen mellom selskapet, SIVA og Norges forskningsråd er så tydelig som det overhodet lar seg gjøre.

Når det gjelder UiTs kontaktflate med Innovasjon Norge som virkemiddelaktør, og ikke som samhandlingsaktør, skjer slik kontakt gjennom partnere og prosjekter som står i et søkerforhold til selskapet.

UiT støtter videre evaluators syn om at Innovasjon Norge har potensial til å utvikle seg som til en kunnskapsorganisasjon som kan gi innspill til hvordan nasjonale og regionale myndigheter bør forholde seg til innovasjon og utvikling i næringslivet. Vi anmoder imidlertid om at en slik utvikling av selskapet ikke blir sett isolert fra den utviklingen som har skjedd i de siste år mellom selskapet og dets omgivelser. Som vi var inne på ovenfor, har kontaktflaten mellom Innovasjon Norge og UiT økt over tid, og vi antar at dette også er tilfelle mellom Innovasjon Norge og UoH-sektor / FoU-miljø i andre deler av landet. En utvikling av Innovasjon Norge som kunnskapsorganisasjon bør derfor ikke sees isolert, men gjerne i form av et langsiktig partnerskap med regionale forskingsmiljø som i likhet med regionkontorene står nært til den empiriske virkeligheten i vedkommende region.

Vennlig hilsen

Lasse Lønnum
Universitetsdirektør

Jan Roger Iversen
Seniorrådgiver